

Otázka: Sociální psychologie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): ifi

(předmět socializace člověka, fáze socializace, sociální role, sociální skupiny a komunikace, sociální učení, chyby v sociálním poznávání, konflikt a jejich řešení)

- předmět: **socializace člověka (proces začleňování se člověka do společnosti)**
- zkoumá vztahy mezi lidmi, jak vznikají vztahy, komunikace, jak společnost ovlivňuje psychiku člověka, jak člověk působí chováním na druhé lidi
- spolupracuje s psychologií osobnosti, ontogenetickou psych., diferenční psych., pedagogikou, sociologií
- úzce souvisí s vývojovou psychologií, ale na rozdíl od ní nezkoumá detailně genezi všech psychických procesů a vlastností osobnosti, nýbrž se omezuje na **výzkum vlivu sociálních a kulturních faktorů vůbec na psychiku** ve všech vývojových obdobích.
- psychologie sociální se vydělila jako relativně samostatný obor psychologie až na začátku 20. století.
- Jestliže obecná psychologie zkoumá veškeré prožívání a chování člověka, pak sociální psychologie zkoumá tu část prožívání, chování a jednání člověka, která **vzniká a rozvíjí se**

v důsledku podnětů sociálního prostředí

- sociální psychologie se věnuje **sociální determinaci jedince a sociálnímu chování lidí**, zajímá ji **působení malých i velkých skupin na člověka** a jeho život v nich.
- Ačkoli má sociální psychologie většinu témat totožných se sociologií, liší se od ní především tím, že provádí primárně analýzu vztahu „**socializace-osobnost**“, zatímco sociologie a kulturní antropologie se zaměřují na vztah „**společnost-socializace**“. Preferují tedy zkoumání procesu socializace především z hlediska společnosti, čili jak společnost působí na člověka.

• SOCIALIZACE

- **sociální učení, při kterém dochází k zespolečnění člověka**
=> *proces vrůstání jedince do společnosti*,
=> přizpůsobování se hodnotám a normám společnosti,
=> osvojení si určitých návyků a dovedností, učí nás druzí lidé
- nepřizpůsobení » asociální lidé
- význam socializace: úspěšné zařazení člověka do společnosti, aby byl zoon politicon (Aristoteles)
podstatou socializace je osvojení takového chování, která určitá lidská společnost vyžaduje na svých členech.
- socializaci je možné chápat jako postupnou přeměnu člověka jako biologického tvora ve společenskou bytost!
- člověk se rodí jako biologická bytost. Pouze na základě kontaktů s jinými lidmi, pouze na základě působení společenského prostředí, v němž žije, se stává bytostí lidskou.
- socializace znamená **aktivní získávání sociálních dovedností**, návyků a postojů potřebných pro styk s lidmi, pro přejímání různých společenských rolí, morálních i jiných hodnot společnosti.
- **socializace se realizuje** ve *společenských a mezilidských vztazích*, vzájemným působením osob, skupin, institucí. Někdy má podobu záměrného působení (výchovy, sebevýchovy), jinde jde o nezáměrné působení (filmy, chování druhých lidí)
- Socializace jedince = učení v sociálních podmínkách tj. sociálním učením.
- cílem socializace: rozvoj určitých vlastností a dovedností důležitých pro danou společnost (asijská společnost upřednostňuje začlenění se do společnosti a podřízení se jejím zájmům, moderní západní společnost klade důraz na individualitu)

- **ZOON POLITICON** - člověk společenský
- „**vlčí děti**“ - lidé, kteří vyrostli mimo lidskou společnost, přizpůsobili se zvířatům, jejich návrat do společnosti je pomalý a nikdy není zcela úplný, neumí mluvit
- **socializace** - celoživotní proces, neustále se objevují nové věci, začíná už od narození
V moderní společnosti rozlišujeme socializaci primární (děje se prostřednictvím nejbližších lidí- členů rodiny, přátel) a sekundární (probíhá pomocí institucí - škola, firma, prostředky masové komunikace)

• **SOCIALIZAČNÍ ČINITELÉ**

- podílejí se na socializaci
- základními socializačními faktory jsou **institute** (sociální útvary, zařízení), do nichž je jedinec začleněn, a **osoby**, s nimiž jedinec vstupuje do nejrůznějších vztahů .
- základním a specifickým činitelem je **rodina**, hlavně **matka**→ pokud je tento vztah v pořádku, tak zajišťuje pocit bezpečí, důvěru, lásku, předznamenává budoucí citové vztahy k ostatním ženám
- přes matku se vytváří vztah i k **otci**, ten se stává prototypem vztahů k ostatním mužům
- **Citová deprivace:** je-li vztah mezi **matkou a dítětem** narušen
 - citové ochuzení, které může vést k negativnímu vztahu k ostatním lidem,
 - neschopnost navázat citové vztahy, opožděný vývoj, projevuje se zaostalostí, např.: 3leté dítě ještě nemluví,...
 - může vyvolat protispoločenské chování, které může vyústit až v trestní činy
 - > rodina dává dítěti první, tudíž zásadním způsobem formující zkušenosti do dalšího života -> dítě je konfrontováno s jistým modelem, vzorem chování, vztahů, dělby práce..
 - > Rodina předává dítěti základní **vzor sociální interakce a příklad komunikace v malé sociální skupině**.
 - > Dítě se začleňuje do života kolem sebe, akceptuje hodnoty a normy svého okolí. Emoční atmosféra rodiny je nezastupitelná. Pokud fungují pozitivní vztahy v rodině, lze očekávat i

kladný emoční vztah k ostatním lidem.

- **Sourozenci:** jsou si v rodině rovni, buď se můžeme učit od staršího sourozence, nebo se

mladší sourozenec učí od nás

- **Vrstevníci:** důležitá je role kamarádkých vztahů, dochází k získání nových zkušeností, spolupráce

dochází k tlumení egoismu (sobectví)

- dítě musí před vstupem do školy chodit alespoň jeden rok do školky, aby se umělo začlenit do kolektivu

- vrstevnická skupina - zpravidla malá soc. skupina, jejíž členové jsou si blízcí věkem a jež vzniká živělně.

- **Škola:** zde působí učitelé, spolužáci, učení, zodpovědnost, samostatnost, vycházení v kolektivu, slušnost

• FÁZE SOCIALIZACE ANEB ŽIVOTNÍ CESTA ČLOVĚKA (VÝVOJ ČLOVĚKA) Z POHLEDU SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

- **1) BAZÁLNÍ DŮVĚRA** - neboli základní důvěry, charakterizuje počáteční období života dítěte (přibližně od narození do šestého měsíce života).

- Vytváří se pocit jistoty, důvěry. (prožitkově přesvědčivá vnitřní jistota, že dítě může spoléhat na ochranu a péči

- -> dítě se vnitřně a bytostně ujišťuje, že události mimo ně se spojují s *pocit* *obeznámenosti, příjemného fungování orgánů, psychovegetativního uspokojení* (hluboký a nerušený spánek, dobré jídlo, líbivé doteky osob..)

- > zda-li je svět bezpečný či nebezpečný

- **2) RODÍCÍ SE AUTONOMIE** - 6 měsíců až 3 roky života, vytváří se osobní pocit autonomie k ostatním lidem a předmětům

- záměrné uchopování předmětů a odhazování, při kterém prosazují vlastní vůli -> dítě je

iniciátorem a pánem situace (dítě se stává subjektem sociálního dění kolem sebe)

=> když se dítě mazlí, tak si svou milovanou osobu „drží“ ale když už je emotivně tělesné blízkosti syto, umí se aktivně stáhnout -> odstrčí nás

- *sebe vymezování „já“ a „já sám“*, projevy vzdoru, dupne si, zasekne se,... (v dítěti se vytváří osobní pocit autonomie)

=> důsledné, případně drastické potlačování projevů vzdoru vždy a za každou cenu bývá negativním faktorem blokování či deformace rozvoje autonomie.

- **3) INICIATIVY**- 3 až 6 let (předškolní věk), nadšení z vlastní pohyblivosti, obratnosti, šikovnosti,

- rádi chodí ven, běhají, chtějí „divočít“ a „lítat“ -> lidé kolem žasnou, dítě obdivují, jak je hbité

=> dítě si vykládá svět okolo sebe po svém, zabývá se jím - je to pochopitelně chápání a vykládání naivní, infantilní a předlogické-> dítě se však skrze ně dostává na vyšší úroveň interakce „já-svět“, „já -okolí“ a „já- druzí lidé“

=> rozvíjí se představivost a fantazie (konkrétně fantazijní převtělování - metamorfóza) » možnost dělat něco „jakoby“ (může být prodavačem, řidičem, lékařem, maminkou, slonem ...) → snaha včlenit se do skupiny dětí ,hrát si s nimi, navazovat kontakty..

- prvotní utváření základů mravních postojů - dítě ví, co je správné a co je špatné (pohádky)

- **4) PRACOVITÉ SNAŽIVOSTI**- 6 až 11 let (mladší školní věk), vzniká žákovská sociální pozice, která se stává důležitým bodem socializačního rozvoje osobnosti; mnohem výrazněji než dříve se klade důraz na požadavky a úkoly; formování sebevědomí - po zorném úhlem školní úspěšnosti či neúspěšnosti se na dítě dívá nejen škola, ale víceméně i rodina

- (u dítěte se rozvíjí pílě soustředěnost, usilovnost, ctižádostivost, systematickost» systém, pořádek ve věcech)

- dovednost spolupracovat, střety s prvními neúspěchy » mohou mít pocit méněcennosti

- **5) OSOBNÍ IDENTITY** - puberta, adolescence; období, kdy mladí lidé přestávají být dětmi a stávají se mládeží, dospívajícími..
- charakteristika:
- v oblasti sociální = vymaňování se z dosavadní příliš těsné vazby na rodinu; snaha vytvářet si svoje vlastní vztahy, potřeba nezávislosti a samostatnosti
 - oblasti sexuální = hledání partnera(partnerky), uzavírání známostí, eventuálně uvažování o perspektivách vlastní rodiny, vlastního rodičovství...
 - v oblasti individualizace = hledání a vytváření vlastního životního způsobu
 - v oblasti občanské seberealizace = hledání místa ve společnosti (např. účast v organizacích, participace na akcích, zapojování do hnutí..)
 - v oblasti profesní = vytyčování a realizace perspektiv profese, ekonomická zajištěnost, životní smysluplnost
- naléhavé otázky: „kdo doopravdy jsem,“ „jaký má můj život cíl a smysl“ „co musím sám se sebou udělat“
- osobní identita** = vědomí sebe sama, založené na plánech životní cesty, klíčových vztazích, hodnotách a názorech..
- konfuze životních rolí** (jejich neuspořádanost, jejich nesoudržnost) = když se mladý člověk nedokáže orientovat v rozmanitosti vzorů či nároků, kterými ho vymezují různé vztahy a skupiny

- 6) INTIMITA** - období rané dospělosti; vymanění se z dosud přetrvávajících závislostí na původní rodině ; *postavení se „na vlastní nohy“*
- mladý člověk má své zaměstnání, případně svůj byt, svůj příjem, své známosti
 - zaujímá svá stanoviska, formuje si své názory -> nový pohled na druhé lidi v(zejména na ty, kteří mu jsou blízcí) -> pouto vážnosti a zodpovědnosti
 - vztah mezi mužem a ženou, mezi přáteli téhož pohlaví..
 - jedinec, který nedospěl ke své identitě, není v onom hlubokém smyslu schopen navázat a prožít intimní svazek

- 7) GENERATIVITA**- *fáze životního vrcholu - jedinec produkuje, přetváří a tvoří - je tedy generativní(produktivní)* a to v několikerém smyslu slova:
- biologicky- stává se otcem, matkou
 - mezilidsky - vkládá do svých potomků něco ze sebe tím jak je vychovává, k čemu je vede , v čem ovlivňuje jejich životní cestu
 - produkuje ve svém povolání - hodnoty, přínosy, hodnoty
 - hrozí stereotypní prázdnota, ztráta tvůrčího impulsu -> nezbytné obnovit síly jinak, je třeba vynalézavě kráčet cestou generativity.

8) INTEGRITA – téma sklonku života

náplní je hledání a nalezení životní integrity: ve vnitřním bohatství zkušeností, nadhledu, uvážlivé moudrosti, velkorysosti – tedy v hodnotách, k nimž starého člověka dovedlo všechno to, co prožil a pochopil, čím byl přestaven a proniknut.

- jeho objevená integrita je velkým bohatstvím pro druhé
- ohrožení stavy zoufalství, protože život končí

• FORMY SOCIÁLNÍHO UČENÍ

- způsoby, jak se učíme být společenským člověkem, začleňování do společnosti
- socializace se uskutečňuje prostřednictvím sociálního učení

1) OBSERVACE = pozorování

- pozoruji, jak se chovají ostatní a přizpůsobuji se jim mým chováním
- jedinec si osvojuje společností odměňované způsoby chování

2) ZPEVNĚVÁNÍM, POSILOVÁNÍM

- uplatňují se odměny a tresty, odměny působí motivačně (pochvala, sympatie, uznání, láska), tresty mají zamezit určitému typu chování do budoucnosti (fyzické, zakazování něčeho), obecně platí, že odměny jsou efektivnější (více stimulující) než tresty
- tresty (nesouhlas, odmítnutí, odpírání projevů sympatie a lásky, pohrůžky, zavržení)

3) IMITACE = napodobování

- přebírání výkonů od jiných lidí a jejich vykonávání stejně, jako to dělají oni (základní způsob socializace dítěte, u dospělých je nápodoba využívána hlavně v situacích, s nimiž si nevědí rady)
- hlavně při osvojování senzomotorických dovedností, při osvojení způsobu chování k druhým lidem, důležitá je přítomnost vzorů (modelů), které napodobujeme

a) regresivní – starší sourozenec napodobuje chování mladšího » za získáním výhod

b) závislá – napodobování někoho staršího, vyspělejšího, samostatnějšího, zkušenějšího » napodobení osvědčeného chování

c) kompenzační – napodobuje osobu, která vyniká v oblasti, ve které my zaostáváme

4) ANTICIPACE = očekávání

- úprava chování podle toho, jak ho od nás druzí očekávají, požadují (určitý způsob reagování, jednání nebo chování)

- nebezpečné je, že si člověk může osvojit nežádoucí chování, návyky, postoje,...

5) IDENTIFIKACE = ztotožnění

- záměrné úsilí o převzetí způsobu chování nějakého vzoru (modelu)
- volba určitého vzoru chování a jednání, jeho převzetí a ztotožnění se s ním. Na rozdíl od jiných forem sociálního učení je prostředkem seberegulace, vychází zevnitř, nikoli zvenčí

6) SUGESCE

- nekritické přijímání určitých názorů, postojů, chování bez zdůvodnění jejich správnosti a s tendencí jednat v tomto duchu...

• CHYBY V SOCIÁLNÍM POZNÁVÁNÍ

- vznikají při kontaktu s cizími lidmi, vytváříme si zkreslený obraz o druhém člověku
- **1) PRVNÍ DOJEM** - intenzivní emocionální postoj, který působí rychle a silně, může mít delší trvání
- soudíme celou osobnost z nedostatku informací, protože žádné další nemáme, přikládáme tedy velký význam oblečení, vzhledu,...
- **2) HALO EFEKT** - necháváme se unést *nápadným nebo výrazným rysem - něco nás zaujme, 1 znak - podle toho hodnotíme člověka*
 - *při hodnocení druhých absolutizujeme jeden velmi nápadný rys, od něhož potom odvozujeme všechny ostatní rysy*
- **3) EFEKT SOCIÁLNÍHO POSTAVENÍ** - známe-li povolání daného člověka, máme tendenci mu přivlastňovat ty vlastnosti, které jsou typické pro danou profesi (soudce- je spravedlivý)
- **4) EFEKT MÍRNOSTI** - posuzujeme daného člověka mírněji, protože se nám jeví *mile a sympaticky*, omlouváme jeho chyby

- **5) LOGICKÁ CHYBA** – na základě zkušeností (tvz. obecně sdílených pravd) se domníváme, že některé vlastnosti spolu logicky souvisejí (kdo lže, ten krade)
např. obézní člověk je pokládán za pomalého a líného
- **6) PROJEKCE** – naše tendence očekávat, že druhý člověk má podobné zájmy, názory nebo postoje jako my
- **7) PŘEDSUDKY** – zjednodušení nebo zkreslení z neznalosti nebo nedostatku informací, které jsou dány *iracionálně* (nejdou vzor) př. rasové předsudky
- **8) STEREOTYPY** – ustálený jednotvárný vzorec chování a myšlení, který vznikl na základě zobecnění, zjednodušený obraz o nějaké skupině lidí, kdy nebereme v potaz individuální vlastnosti člověka, ale přisuzujeme mu vlastnosti celé skupiny
 - **a) autostereotypy** – skupina si je vytváří o sobě samotné (Češi o Čechách), bývají zpravidla kladné, skupina má tendenci být lepší, kladné světlo
 - **b) heterostereotypy** – co si jiná skupina myslí o jiné skupině (Češi o Němcích)
- **9) PYGMALION EFEKT** – především ve škole, učitel očekává od studenta, že bude mít dobré výsledky (např. na základě jednoho úspěšného testu)
- **10) GOLEM EFEKT** – negativní očekávání, učitel očekává od studenta, že bude mít špatné výsledky (př. nepovedená písemka)

• SOCIÁLNÍ ROLE

- *soubor očekávaného chování člověka, odráží jeho postavení ve společnosti, je tím, co se od člověka v daném postavení očekává*
- **společensky odzkoušený a funkční model sociálního chování, který dotváříme svými vlastnostmi**
- přijímáním sociálních rolí se člověk zařazuje do společnosti, během života se některé naše role proměňují nebo jsou stálé

- **FORMÁLNÍ**

- spojené s určitou funkcí nebo postavením (učitel, student,...)

- **NEFORMÁLNÍ**

- na základě spontánních postojů (kamarád,...), bezprostřední

- **OBECNÉ**

- nadřazené (šéf, ředitel), souřadné (kamarád, spolumajitel), podřízené (mladší dítě, zaměstnanec,...)

- **SPECIFICKÉ**

- uplatňují se v sociální skupině, ukazuje, jaký má jedinec ve skupině vliv

- **SOCIÁLNÍ POZICE** = hodnota postavení, které člověk zaujímá v nějakém sociálním útvaru. Toto postavení má vzhledem k jiným postavením určitou hodnotu a je svázáno s výkonem určité role

- **Může dojít ke konfliktu rolí** » v určité situaci si člověk nedokáže zvolit jednu roli, neboť se neslučují (sportovec+kuřák, učitelka+matka)

- **Role jsou vrozeny, vnuceny**

Rolová dispozice = určité předpoklady k různým rolím (*Muž trpící klaustrofobií nebude zřejmě vhodným kandidátem na námořníka v ponorce*).

Rolová ambivalence = protichůdná očekávání vůči jednomu nositeli děje (např. má být kreativní, ale i konzervativní)

Rolová distance = odmítnutí jednání které se očekává vůči jednomu nositeli role (odstup od určité role)-> *Dítě odmítá jít na kolotoč, jednoznačně dává okázale najevo, že je už na takové infantilní zábavy staré*

Křížení rolí = přenášení vzorce chování z jedné na druhou roli (*Voják z povolání vychovává své děti vojenským typem*)

Rolová ambiguita = Rolová dvojznačnost, každý z nás může do role přinést další znak (nový pohled) (*Politik – hájí zájmy lidí, ale do role vnáší vlastní znak*)

Rolový tlak = silné očekávání vůči nositeli role -> (*Lékař by měl pomoci co největšímu počtu lidí, co nejlépe, ale přitom mu zdrav. pojišťovna dává limity, kolik léků smí vydat, podepsat.*)

Rolové přetížení = Člověk, který nezvládá tlak. Jedinec je zaměstnán několika rolemi a nezvládá je (*zaměstnaná matka*)

Konflikt rolí = protichůdná očekávání při plnění rolí, nelze splnit všechny role (*zaměstnaný otec*) -> nemůže trávit čas s rodinou, musí vydělávat

Sociální kontrola = objevuje se tehdy, pokud se vyskytne někdo jehož chování neodpovídá očekávání. Zpravidla následuje trest v různé formě.

a) **Neformální** – prostřednictvím nepsaných pravidel chování, které lidé považují za daná a očekávají jejich dodržování od druhých.

b) **Formální** – projevuje se v pravidlech, která jsou zaznamenaná (právní předpisy, podle práva-justice)

• SOCIÁLNÍ SKUPINY

- jsou typem sociálních útvarů
- člověk v sociální skupině tráví většinu času

Znaky sociálních skupin:

- interakce mezi členy skupiny → vzájemné působení, průběh komunikace
- soudržnost skupiny → čím pozitivnější vztahy, tím větší soudržnost
- musí mít společný alespoň jeden cíl → př. třída chce odmaturovat
- společné hodnoty a normy » **obecná pravidla** → musí je dodržovat všichni členové skupiny, **Speciální normy** → vztahují se pouze na některé členy
- každý člen ve skupině zaujímá určitou pozici » určité chování (práva a povinnosti)
- hierarchie pozic » uspořádání (každá skupina mívá svého vůdce)

- identifikace se skupinou, do které patříme, členství ve skupině je vědomé, chceme být členy, proto respektujeme pravidla
- čím větší skupina, tím těžší je udržet soudružnost

ROZDĚLENÍ SOCIÁLNÍCH SKUPIN

• PODLE VELIKOSTI

- malé » 3 - 20 lidí (rodina, parta)
- střední » 20 - 40 členů (třída)
- velké » 40 a více (firma, škola, národ,...)

• PODLE VZNIKU A ORGANIZOVANOSTI

- formální - platí přesná pravidla (firma)
- neformální - uvolněné, spontánní, bezprostřední, kamarádské (třída)

• PODLE ČLENSTVÍ

- členské - ty, kde já jsem členem
- cizí - ty, do kterých nepatřím
- referenční - nejsem členem, ale chtěl bych být, přijímám jejich pravidla, zájmy a normy

• PODLE VZTAHŮ A SOCIALIZACE

- primární - začíná proces socializace, vztahy blízké založené na citech a emocích (rodina)
- sekundární - založené z racionálních důvodů

• PŘECHODNÉ A STÁLÉ

- stálé - trvají po celý život, nezanikají (rodina)
- přechodné - po splnění svého cíle zanikají (třída→rozpad po maturitě)

• KOMUNIKACE

- **proces, při kterém si lidé předávají informace, proces sdělování**
 - doprovází sociální interakci, není to jen lidská záležitost, komunikují i živočichové a rostliny
 - specificky lidská je řeč
 - člověk může komunikovat i na dálku a může zanechat stopy skrze staletí (obrazy od předků,...)
 - může probíhat mezi dvěma i více lidmi
 - **interakce:** reagování lidí na sebe navzájem
- Mezilidské (interpersonální) vztahy jsou oblastí společenských vztahů v níž je preferován vztah člověka k člověku (téma sociální psychologie) na rozdíl od vztahů společenských (např. vztah malých a velkých skupin- téma sociologie)
- Sociální interakce zahrnuje **poznávání druhých lidí a sebe sama v síti sociálních vztahů**, komunikaci mezi členy lidské společnosti..
- **Interakce** znamená jakékoliv působením lidí navzájem. Probíhá při veškerých kontaktech s cizími lidmi.
- Sociální komunikace tedy představuje sdělování informací, podávání zpráv.

• PROCES KOMUNIKACE

- komunikátor - vysílá informaci

- komuniké – informace, kterou říká
- komunikant – přijímá informaci
- feedback – zpětná vazba, reakce komunikanta

ŠUMY V KOMUNIKACI

- zkreslují informaci a brání srozumitelnosti
- ironie, dvojznačnost, vada řeči, cizí jazyky, hluk, vady sluchu, zraku,...

• FORMY KOMUNIKACE

- **JEDNOSMĚRNÁ** – masová, televize, noviny
- **OBOUSTRANNÁ** (mezi lidmi)
- **PŘÍMÁ** – v sociálním kontaktu (vidí se nebo se slyší)
- **NEPŘÍMÁ** – skrze prostředky-dopis, e-mail, icq, sms,...
- **VERBÁLNÍ** – vyjádřena slovem nebo písmem (dopis), základní formou je rozhovor, který představuje záměrný jazykový styk, kdy střídavě mluví různé osoby a probíhá v konkrétní situaci sociální
- **NONVERBÁLNÍ** – mimika (usměv, pláč,...) -> nositeli emocí, autentičtější, hůře se skrývají
kinezika (pohyby těla, očí,... – ruce v bok, ruce v kapsách)
gestikulace (pohyby rukou,...)
posturika – postoj těla
haptika = komunikace dotykem (pohlazení, facka,...)
proxemika = komunikace na určitou vzdálenost (čím dál je , tím horší) -> slušná forma: do 5 metrů, důvěrně: na délku paže
paralingvistika = hlasové neslovní projevy, které doprovázejí komunikaci (tón řeči, tempo, odkašlávání...)a
- -> tuto teorii o neverbální komunikaci vymyslel český psycholog KŘIVOHLAVÝ

ASYMETRICKÁ – nesouměrná, nerovná komunikace mezi nadřízeným a podřízeným (vztah subordinační), signalizuje rozdíly v sociálním postavení

SYMETRICKÁ – rovná, stejný podíl na komunikaci, vyváženost podílu účastníků na průběhu komunikace

KOMPETITIVNÍ – soutěživá komunikace, jde o překonání druhého, dodržení pravidel slušné komunikace

KOOPERUJÍCÍ – jde zde o spolupráci, pomoc,...

FORMÁLNÍ – záleží na úkolu, který se řeší, společný úkol – dominuje nadosobní hledisko – rozhodující je věcný aspekt, účel komunikace (léčba pacienta)

NEFORMÁLNÍ – na základě sympatií, antipatií, emocí, obdivu a soucitu

HARMONICKÁ X KONFLIKTNÍ – Harmonická vede zúčastněné osoby k souladu zájmů, k uspokojení potřeb, které se vztahem spojují. Konflikt je určitým střetnutím protichůdných sil na cestě k cíli, je nevyhnutelný, neboť v jakékoliv komunikaci musí dříve nebo později vzniknout názorový rozdíl. Každá konfliktní situace má složku věcnou (racionální) a emocionální (iracionální).

- **ASERTIVITA**

- umění prosadit svůj názor, prosadit se s cílem zlepšit vlastní pozici, ale ne na úkor druhých
- Asertivní desatero(práva): dělat chyby, říci já nevím, říci svůj vlastní názor a nést za něj zodpovědnost, říci já tomu nerozumím, říci je mi to jedno, dělat nelogická rozhodnutí, nesouhlasit a nenaplnovat asertivní práva

- **KONFLIKTY**

- střetnutí dvou nebo více protikladných tendencí, sil či cílů
- rozlišujeme konflikty **interpersonální** (mezi lidmi) a **intrapersonální** (probíhají uvnitř jedince)

INTRAPERSONÁLNÍ KONFLIKTY

- **APETENCE - APETENCE** » v rozporu jsou dva žádoucí (pozitivní) cíle – v restauraci máme chuť na steak a palačinky zároveň
- **APETENCE - AVERZE** » chceme dosáhnout jistého cíle, ale pro nepříjemný doprovodný jev bychom od něj upustily – udělat dobře zkoušku, ale nemuset se učit
- **AVERZE - AVERZE** » jedná se o rozhodnutí mezi negativními alternativami, obě varianty se nám zdají stejně nemilé – jít k zubaři nebo snášet bolest zubů

• **ZPRACOVÁNÍ KONFLIKTŮ (Způsoby):**

základní typy chování v situaci konfliktu

- **ÚTĚK** – *člověk se především snaží uniknout*, vyhnout se něčemu (student se neučí, obává se špatného výsledku » záškoláctví)
- **KONFRONTACE** – obě strany agresivně prosazují svou, útočí na soupeře, jehož argumenty neposlouchají,. Cílem je „převálcovat druhého „, zvítězit.
- **REZIGNACE** – *znamená stanovení priorit*, umět se něčeho vzdát (vybrat si jednu ze dvou věcí, které probíhají ve stejnou dobu → př.jet na lyžařský kurz nebo jít na koncert)
- **POPÍRÁNÍ** – *odmítnutí vzít něco na vědomí* (smrt blízkého člověka » udržování místnosti jako svatyně,...) vytěsnění ve snaze vyhnout se konfliktu
- **PROJEKCE** – *připisování vlastní slabosti jiným* (místo „nenávidím tě“ řekneme „nenávidíš mě“), extrémní projekce může vést k paranoie
- **KOMPENZACE** – *náhradní uspokojení jako vyrovnání určitých nedostatků* (žák nevyniká v učení, tak to kompenzuje silou, rvačkou, nebo něčím jiným- sport)
- **RACIONALIZACE** – *rozumové ospravedlnění*, interpretace vlastního chování, představuje zvládnutí konfliktu při zachování pocitu vlastní hodnoty
- **ŘEŠENÍ PROBLÉMU** – účastníci konfliktu se snaží hovořit o problému, aniž by se obviňovali nebo napadali. Hledají cesty, jak problém řešit a vyřešit optimálně pro všechny.

Resocializace – týká se velkých životních změn (př. změna zaměstnání, odchod do důchodu, rozvod) nebo např. společensko- ekonomické změny (ČR- situace z roku 1989)

Re-resocializace – návrat do původního prostředí (návrat z koncentračního tábora, propuštění z vězení, odchod ze sekty)

Re-edukace – typ specifické socializace = převýchova (uplatňována u osob s poruchovým chováním – či tzv. patologickým chováním)